

PIHAREPP

pihan monimuotoisuuden tutustumista

Pihabongaus YM

Lukki, lokki, västäräkki YM, LI

Joko näit tintin?

Kasvintunnistuspyrähdyt YM, LI

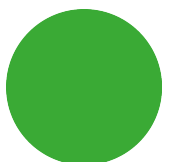
Lajijahti pihalla YM, MA

Kosketa puuta YM, LI

Mikä eläin voisi viihtyä pihallamme? YM

Pihan monimuotoisuusselvitys

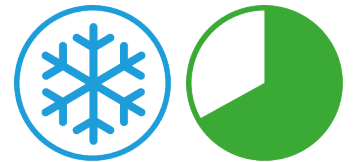
Roskatutkimus YM

Pihabongaus YM

koko ryhmä tai 2-3 ryhmää

*lajikortit ja juliste pihojen talvilinnuista,
muistiinpanovälineet*

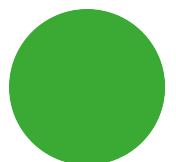
Tammikuussa toteutettava Pihabongaus on Suomen suurin lintutapahtuma. Koululaiset voivat osallistua linnustotietojen keräämiseen havainnointiviikonloppua edeltävällä viikolla.

Pukeudutaan lämpimästi ja tehdään linturetki koulun pihalle tai lähiseudun lintujen ruokintapaikalle. Jos valittua lintupaikkaa voi tarkkailla eri suunnista, jakaudutaan ryhmiin havainnoimaan. Tarkkaillaan tietyssä paikassa talvilintuja korkeintaan tunnin ajan, puolessa tunnissakin kertyy jo yleensä havaintoja.

Tavoitteena on kirjata ylös kaikki nähdyt linnut ja laskea tietyn lajin suurin kerralla nähty määrä. Merkitään ulkonäköä kuvaillen myös linnut, joita ei tunnisteta. Ennen retkeä kannattaa opetella korteista todennäköisimmin nähtävät lajit, ainakin talitintti ja varislinnut.

BirdLife Suomen sivuilta löydät tarkemmat osallistumisohjeet, julisteen pihojen talvilinnuista, apulomakkeen lintuhavaintojen kirjaamiseen ja tietoa lintujen talviruokinnasta.

Lukuisilta havaintopaikoilta eri puolilta Suomea suunnilleen samaan aikaan tehdyt havainnot kootaan aineistoksi, joka kertoo lintulajien esiintymisen muutoksista.

Lukki, lokki, västäräkki

LI, YM, AI, MU

koko ryhmä

parilliset lajikortit

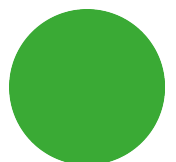
Liikunnallinen pihalajien tunnistusleikki:

Opeteltävien pihalajien lajikortteja ilman tekstiä asetellaan maahan helppokulkuiselle leikkialueelle, esimerkiksi kentälle tai avoimeen metsikköön.

Leikin aikana leikkijät koettavat löytää, tunnistaa ja painaa mieleen mahdollisimman monta lajia maassa olevista korteista. Tunnistamiseen saa kysyä neuvoa toisilta leikkijöiltä. Lopuksi kokoonnutaan ja käydään läpi havaitut lajit esimerkiksi niin, että jokainen saa vuorollaan kertoa yhden lajin ja sen tuntomerkit, niin kauan kuin muisteltavia lajeja riittää. Opettaja näyttää lajin kuvan toisesta pakasta. Kaikki jotka ovat löytäneet saman lajin tekevät kertojan ehdottaman liikkeen. Jos etsittävinä olleita lajeja jää sanomatta, voi niitä etsiä uudestaan laji kerrallaan.

Pihalajeista voi tehdä lorun luettelemalla lajien nimet taputusrytmiin siinä järjestyksessä, jossa ne muistettiin – tai keksiä sointuvamman lajilorun. Muistiapuna voi käyttää lorun järjestykseen laitettua korttipinoa. Eri lajeille tai eläinryhmille – selkärangattomat, linnut ja nisäkkäät – voi keksiä vielä erilaisia taputuksia – edessä, selän takana, pään päällä, polven alla, reiteen, rintaan jne.

Joko näit tintin? LI, YM
pareittain tai kolmen hengen
ryhmissä

parilliset lajikortit, pyykkipojat ja matokudenaru

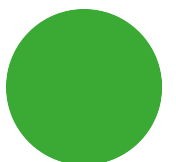
Sosiaalinen pihalajien tunnistusleikki:

Alkuvalmistelut kuten Lukki, lokki, västäräkki – tehtävässä, mutta maastossa olevien kuvakorttien lisäksi lähtöpaikassa ovat esillä lajinimellä varustetut lajikortit esimerkiksi pyykkipojilla matonkudenarulla. Tietoja tunnistetuista lajeista vaihdetaan nyt vain samaan tiimiin kuuluvien kesken.

1) Etsinnän koukkuna on, että maastossa on yksi pariton kortti. Tehtävä on etsiä ja tunnistaa laji, joka ei ole esillä narulla.

2) Toisessa vaihtoehdossa narulle esille ripustetuissa on yksi pariton kortti, jolloin tehtävä on selvittää mitä lajia esillä olevista ei löydy maastosta. Ensimmäisenä parittoman lajin selvittänyt ryhmä saa päättää seuraavan kierroksen parittoman.

Leikin päätyttyä pohditaan millaiset ovat helposti muistettavia lajituntomerkkejä. Entä mitä lajeja oli vaikea muistaa ja miksi? Millaisia muistitekniikoita käytettiin? Lopuksi oppilaat saavat hakea kortit maastosta.

Kasvitunnistuspyrähdys

YM, LI, AI, pareittain

sopivat kasvilajikortit (enintään 16 kpl) taskulokerikossa, numeroidut pyykkipojat

Harjoitellaan pareittain kasvien tunnistusta ja huomaamaan koulun pihan monimuotoisuutta.

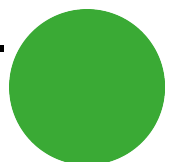
Muodostetaan parit niin, että kasveja paremmin tuntevat auttavat kokemattomampia tunnistamisessa. Jokaiselle jaetaan oma pyykkipoika.

Etukäteen valitut kasvilajien lajikortit asetellaan esille taskulokerikossa. Nämä lajit pyritään löytämään pihalta tai sovitulta alueelta lähiluonnossa. Lokerikossa voi olla toisella puolella esimerkiksi tuttuja kenttäkerroksen lajeja ja toisella puolella puulajeja. Tai aloitetaan helpoista lajeista ja niiden löydyttyä käännetään toiselta puolelta esiin vaikeammat.

Kun kasvi on löydetty, löytäjä painaa mieleensä kasvupaikan ja saa merkitä lajin löydetyksi kiinnittämällä pyykkipoikansa lajikortin kohdalle lokerikon reunaan. Tavoitteena on, että jokainen löytää parinsa kanssa pihalta vähintään yhden esillä olevista lajeista. Jos kaikki esillä olevat kortit on jo merkitty, pari voi lisätä pyykkipoikamerkin itse löytämänsä lajin kohdalle. Sopivan etsintäajan jälkeen kokoonnutaan ja kierretään tutustumassa kasveihin löytäjien johdolla. Mietitään tuntomerkkejä, joista kasvin tuntee.

Selvitetään, onko kasvia löydetty useasta eri paikasta.

Käännetään esille uudet lajit ja toistetaan etsintä.

Lajijahti pihalla YM, MA
pienryhmissä
muistiinpanovälineet, kamerat

Tutkitaan pihan lajien monimuotoisuutta. Ryhmät etsivät pihalta mahdollisimman monta lajia annetussa ajassa. Jahti ei ole nopeuskilpailu, vaan parhaiten lajeja huomaa rauhallisesti liikkumalla ja tutkimalla alueen tarkasti.

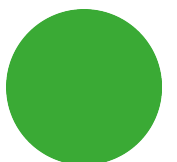
Jahti voidaan järjestää eri tavoin: Kaikki jahtaavat kaikkia lajeja tai tiettyä lajiryhmää koko pihan alueella, tai ryhmät etsivät samaa lajiryhmää pihan eri alueilta, tai kullakin ryhmällä on etsittävänä oma lajiryhmä. Sopivia lajiryhmiä pihalla ovat puut ja pensaat, ruohovartistet kasvit, puilla kasvavat jäkälät, selkärangattomat ötökät ja linnut. Talvella jahdin kohteena voi olla eläinten jäljet.

Ideana ei niinkään ole tunnistaa lajeja, kuin huomata, että kaikissa eliöryhmissä on monia lajeja. Lajimäärää voi laskea tukkimiehen kirjanpidolla, kirjoittaa ylös tunnistetut lajit tai lajeista voi ottaa valokuvia. Kootaan havainnot ja vertaillaan eri lajiryhmien runsaussuhteita. Pohditaan miksi toiset pihan alueet ovat lajistoltaan runsaampia. Vertaillaan eri alueilta löytyneiden lajien määrää. Mistä löytyy eniten kasveja, mistä erilaisia ötököitä?

Lähde: Luonnonmetsä -työkirja kouluille

Lajijahdin perusteella ryhmä valitsee yhden löydöstään tarkemmin tutkittavaksi. Pyritään selvittämään mikä laji on kyseessä ja otetaan selvää sen levinneisyydestä ja elintavoista. Miten lajin oloja pihalla voisi parantaa?

Kosketa puuta YM, AI, KU pareittain tai ryhmässä

Tutustutaan puiden monimuotoisuuteen. Pihan puiden määrästä riippuen jokainen oppilas tai pienryhmä valitsee tutkittavakseen yhden puun:

Katsellaan puun muotoa sekä pieniä yksityiskohtia. Tunnustellaan ja haistellaan puun runkoa ja lehtiä tai neulasia. Miltä puu tuntuu, minkä värinen se on? Miten tämän puun erottaa pihan muista puista? Muista saman puulajin puista? Arvioidaan kuinka korkea puu on ja mikä on sen rungon läpimitta vyötärön korkeudella? Minkä ikäinen puu voisi olla?

Perusteellisen puuhun tutustumisen jälkeen mietitään vähintään viisi puuta kuvaavaa sanaa, jonka perusteella puun voisi tunnistaa. Jos jokaisella oli oma puu, jaetaan oppilaat seuraavaksi pareihin. Toinen kertoo ensin omaa puutaan kuvaavat sanat ja toinen koettaa löytää puun. Pari voi kysyä lisää tarkentavia kysymyksiä, ellei puu löydy annetuilla vihjeillä. Oikean puun löytyessä käydään sen luona tutustuttamassa arvaaja puuhun lähemmin ja vaihdetaan osia.

Jos puihin on tutustuttu aluksi pienryhmissä voidaan puiden arvuuttelu tehdä koko ryhmä yhdessä. Asetutaan ensin silmät kiinni paikkaan, josta näkee hyvin pihan eri puut. Ryhmä kerrallaan kuvailee omaa puutaan. Avataan silmät ja kukin menee koskettamaan puuta, jota arveli kuulleensa kuvaillun. Katsotaan kuinka hyvin arvaukset osuivat oikeaan ja vaihdetaan vuoroa. Kirjoitetaan omasta puusta runo tai tehdään siitä kuva.

Mikä eläin voisi viihtyä pihallamme? YM, AI, LI

koko ryhmä

ryhmätoimintalakanat, eläinlajikortit

Pohditaan pihaa elinympäristönä toiminnallisesti yhdessä reikälakana välineenä. Oppilaat jaetaan lakanoiden ympärille sopivan kokoisiin ryhmiin, jossa kaikki saavat tukevan otteen lakanan reunasta. Harjoitellaan ensin pallon kuljetusta lakanalla ja nimetään toinen aukko KYLLÄ ja toinen EI vastauksille.

Ohjaaja tai yksi ryhmästä vuorollaan nostaa pihalajikorttien pakasta kortin ja kysyy esimerkiksi: ”Voisiko siili viihtyä pihallamme?”

Lakanasta kiinni pitävät miettivät vastausta ja koettavat vierittää pallon ajattelemaansa aukkoon.

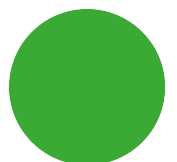
Kaikkien tulee pitää kiinni lakanasta joko kaksin käsin tai vaikeutetussa versiossa yhdellä kädellä.

Jos näkemykset pihasta lajien elinympäristönä eroavat, keskustellaan erilaisista näkemyksistä perustellen. Mikä pihalla olisi eläimelle mieluista, mikä voisi haitata sen viihtymistä? Mitä laji löytäisi pihalta eri vuodenaikoina?

Lajikortit voi jakaa kahteen pinkkaan pohdinnan perusteella. Lopuksi voi miettiä, miten parannettaisiin pihan luonnonympäristöä eläinten näkökulmasta.

Jatkotehtäväksi sopii Pihaelämää
– maataideteokset pihan lajeista.

Roskatutkimus YM, AI

pienryhmissä

valkoiset alustat tai aakkoslakanat, keräysastiaksi esimerkiksi ämpärit tai rasiat koulun keittiöstä

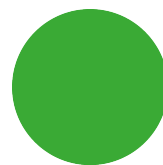
Jaetaan koulun piha sopiviin tutkimusalueisiin, joista eri ryhmät koettavat löytää mahdollisimman tarkkaan kaikki pihalle kuulumattomat ihmisen tuottamat roskat. Esimerkiksi asfalttialue, leikkivälineiden alue, urheilukenttä, pensaat jne. Tutkimuksella voi myös vertailla roskaisuutta esimerkiksi 1) suosituksessa paikassa 2) paikassa, jossa kukaan ei yleensä käy 3) rakennetussa ympäristössä kuten seinän vierustalla tai asfaltin reunassa 4) pihan luonnontilaisimmassa paikassa.

Kukin ryhmä kerää ja lajittelee kaikki löytämänsä roskat alustalle sovitulla tavalla. Roskat voi lajitella materiaalin mukaan: paperi, muovi, kangas, metalli jne. Tai voidaan lähteä liikkeelle kerättävistä jätejakeista ja lajitella keräyskelpoiset, riittävän puhtaat roskat suoraan eri jätejakeisiin. Jos ryhmien alustat ovat vierekkäin on helppo vertailla eri alueilta löydettyjen roskien määrää ja laatua. Aakkoslakanalla roskia voi ryhmitellä mahdollisimman monen eri kirjaimen kohdalle – toiset koettavat arvata kirjaimen perusteen.

Roskapohdintaa voi jatkaa koettamalla keksiä mahdollisimman monelle roskalle ratkaisu, jolla roskan syntymisen voisi kokonaan välttää.

Esitetään muille toisenlainen ratkaisu. Kerätyistä roskista voi tehdä puhuttelevan taideteoksen ja miettiä ratkaisuja roskaantumisongelmaan.

Pihan monimuotoisuusselvitys

YM, AI, LI kolme ryhmää

ryhmätoimintalakanat ja pallot,

selvityksen kysymyskortit (A5) ja pyyhittävät tussit

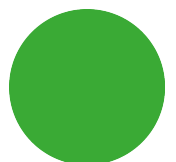
Koulun pihakin voi olla monen lajin elinympäristö. Luonnon monimuotoisuutta koulun pihalla lisää ympäristön vaihtelevuus ja hallittu hoitamattomuus. Selvitetään yhdessä pihan monimuotoisuutta havainnoiden ja toiminnallisesti lakanan avulla.

Oppilaat jaetaan kahteen tai kolmeen ryhmään, joilla on kysymyskortti ja tussi, lakana ja pallo. Yksi vuorollaan kysyy kortin ominaisuuksista kysymyksiä: ”Onko pihalla...” Jos mietinnän ja tarkastelun jälkeen ryhmän mielipide on KYLLÄ, pallo vieritetään pyöreään aukkoon. Jos vastaus on EI, neliön muotoiseen. Kaikkien tulee koko ajan pitää kiinni lakanan reunasta – koko ryhmä liikkuu, jos asiaa on tutkittava tarkemmin 😊.

Kysymyksen esittäjä merkitsee KYLLÄ vastaukset tukkimiehen kirjanpitona tikuilla tai piirtäen maahan.

Kukin ryhmä esittelee muille oman selvitysosionsa tulokset: Millaisia pihan ominaisuuksia selvitettiin? Havaittiinko jotain uutta? Oliko piha tästä näkökulmasta monimuotoisuudeltaan yksipuolinen, kohtalainen vai runsas? Lopuksi selvitetään kaikki yhdessä mahdolliset miinus pisteet, lasketaan kaikkein ryhmien KYLLÄ -vastaukset ja lasketaan pihan monimuotoisuuspisteet.

Lähde: WWF, Naturewatch kaupunkiluonnossa

Pihan monimuotoisuus tulosten laskeminen

Monimuotoisuuden miinuspisteitä tulee, jos pihalla on...

- asfalttia
- iso hiekkakenttä
- hoidettu nurmikko
- yli kaksi autoa pihassa

Laskekaa pisteet vähentämällä KYLLÄ -vastausten summasta miinuspisteet:

0-20: Pihalla ei viihdy kovin moni laji, sillä se on aika yksipuolinen elinympäristö.

21-30: Pihalla on melko vaihtelevia elinympäristöjä, mutta sitä siistitään ehkä liikaa.

31-40: Piha on hyvin monimuotoinen ja tarjoaa elinpaikan usealle lajille.

yli 40: Pihapiiri on oikea paratiisi kasvi- ja eläinlajeille!

Miettikää lopuksi keinoja pihan eliölajien monimuotoisuuden lisäämiseen. Voitaisiinko pihaan perustaa hyönteishotelli tai nikkaroida pönttöjä linnuille, liito-oravalle tai lepakoille? Voisiko joitakin alueita jättää vähemmälle kulutukselle tai hoidolle? Voisiko pihaan tehdä sen eliöistä kertovan luontopolun?

